

Румен Стоичков

ПОЛЪХ ОТ ДЪЛБИНИТЕ

София, 2022

© Издателство „Изток-Запад“, 2022

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Румен Стоичков, автор, 2022

ISBN 978-619-01-0986-0

Румен Стоичков

Полъх от дълбините

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	7
-----------------	---

В ПРЕДЕЛИТЕ НА СЕВЕРОЗАПАДА

ХЪРАЕЦ, НАД КОЙТО ОРЛИ ХВЪРЧАТ И БДЯТ НАД ТАНЦА НА КАЛУШАРИТЕ.....	9
ТУРСКИЯТ АСКЕР СИ ИЗКАРАЛ АКЪЛА В СЕЛО ВЕЩИЦА.....	18
ТРИМА БРАТЯ СА ОСНОВАТЕЛИТЕ НА СТАКЕВЦИ, КРАЧИМИР И ПРАУЖДА	23
ЛЕВСКИ Е ПОСЕЩАВАЛ СЕЛО ДРАГАНИЦА	33
СТАДА НА ТУРСКИ ПАША ПЛАДНУВАЛИ ПРИ СИНЬО БЪРДО.....	38

ИЗ СТАРА ПЛАНИНА И НА СЕВЕР ОТ НЕЯ

ТЕЛИШ – СЕЛОТО, В КОЕТО ЕДИН БИК СИ ИМАЛ ТЕЛЕ.....	43
СЕННИК – СЕЛОТО НА ДАН КОЛОВ.....	50
ПРЕЗ СЕЛО ЯНТРА Е ПРЕМИНАЛ ЦАР ФЕРДИНАНД	59
НОВА ВЪРБОВКА СЪХРАНЯВА ЛЕГЕНДА ЗА ВЛАДИСЛАВ ВАРНЕНЧИК	65
ДЯДО РЕБРЬО Е СЪЗДАЛ СЕЛО РЕБРЕВЦИ, В КОЕТО ПОЧИТАТ СВЕТИ СИЛВЕСТЪР	69
КОТЕЛ ЛЕЖИ В ДЪНОТО НА КОТЛОВИНА, ЗАРАДИ КОЯТО СА ГО НАРИЧАЛИ КАЗАН.....	74
ДУНАВ Е ИЗКЛЮЧИТЕЛНО КРАСИВ НА ЗАНИК СЛЪНЦЕ КРАЙ ТУТРАКАН.....	80
АНТИМОВО Е ИМЕНУВАНО В ЧЕСТ НА ЕКЗАРХ АНТИМ I.....	87
СМЕСИЦА ОТ ЕТНОСИ ЖИВЕЕ В НОВА ЧЕРНА, КЪДЕТО „ТАНГРА Е ВЕЛИК!“	91
ПРИ ПОЖАРЕВО СЛИЗА ЧЕТАТА НА ТАНЬО ВОЙВОДА	96
ПЪДАРИНО Е РАЗПОЛОЖЕНО В КОТЛЕНСКИЯ ПРОХОД НА СТАРА ПЛАНИНА	103
ВИЕЛИЦИ ФУЧАЛИ В ПРОХОДА КРАЙ СЕЛО РИШ	106
НОВО ЯНКОВО, ЧИЯТО СЕЛСКА РЕКА ВЛИВА В КАМЧИЯ ЛЕКОВИТА ВОДА.....	114
ЯНКОВО ПАЗИ СПОМЕНА ЗА ЯНКУЛА, ОСНОВАТЕЛЯ НА СЕЛОТО	118
СЛАДКА ВОДА Е СЕЛОТО НА ИВАН ГЛУПАКА.....	123
НАД СНЕЖИНА ВАЛИ СНЯГ.....	128
ПОЛЪХ ОТ ДЪЛБИНИТЕ НА АСПАРУХОВО.....	132

НА ЮГ ОТ БАЛКАНА

БЕЛЕВРЕН – СЕЛОТО НА БЕЛИЯ ЗМЕЙ.....	139
БРЪШЛЯН – В ОГУШИТЕЛНАТА ТИШИНА НА СТРАНДЖА.....	144
В РОДОПСКОТО СЕЛО ДРЯНОВО Е РОДЕН СВЕТИ ГЕОРГИ И Е ОСТАВИЛ СТЪПКАТА СИ КРАЛИ МАРКО.....	151

БЪТА ПАЗИ СПОМЕНА ЗА ГАЗЯН ДЕРЕ, КЪДЕТО ВОЙВОДИТЕ РЕШАВАТ ЗА СЪБРАНИЕТО НА ОБОРИЩЕ!.....	159
В ПЕТЕЛОВО НИКОГА НЕ ПАДА ГРАДУШКА.....	168
В ДРАНГОВО ПОДДЪРЖАТ ОБИЧАЯ РАПКА.....	171
ТЪНКОВО ИЗТЪНЯВА, НО ПОМНИ, ЧЕ ЖЕНИТЕ СА БИЛИ ТЪНКИ И СТРОЙНИ.....	175
СТАРАТА РЕКА Е СВИДЕТЕЛ НА ЖИВОТА В СПАСОВО.....	179
СЛЪНЧЕВОТО СЕЛО ХРИЩЕНИ Е ОТБРАНЯВАНО ОТ ХРИЩЯН ВОЙВОДА.....	185
ВЕХТИНО ЛЕЖИ НА ЛЕВИЯ БРЯГ НА РЕКА АРДА.....	190
БРЕЗЕ, КЪДЕТО ЗМИИ ПАЗЯТ ИЗВОРИТЕ КРАЙ РЕКАТА.....	195
РАВНИЛ ОБИТАВА РАВНИНА ВЪВ ВИСИНИТЕ.....	202

По друмищата на Западна и Югозападна България

Фролош – родното село на Майстора.....	207
Кюстендилското Ново село има 17 махали, обитавани от 15 жители.....	215
Калотинци възниква върху добра, хубава земя.....	221
Лобош се е подслонило в Рудина планина.....	224
ШЕСТ БЪЛГАРСКИ И ШЕСТ ТУРСКИ ФАМИЛИИ СА СЪЗДАЛИ СТАНЬОВЦИ.....	229
РАЗЛОГ СЕ ВИРА КЪМ ТРИ ПЛАНИНИ – РИЛА, ПИРИН И РОДОПИТЕ.....	236
РИБНОВО, СЕЛОТО НА СТАРИЯ ХОДЖА ДЖАМАЛ ГОЗАЛА.....	242
В СЕЛО БОГОРОДИЦА ЧУДЕСАТА СА ПОВЕЧЕ ОТ ЖИТЕЛИТЕ.....	248
ОВЧАРЯТ ИВАН Е УБИЛ С ГЕГАТА СИ ЛАМЯ И Е ОСНОВАЛ СЕЛО ГЕГА.....	254
ЧУРИЛОВСКИЯТ МОНАСТИР „СВ. ГЕОРГИ“.....	259
ДЕЛЧЕВО Е ОБРЕЧЕНО ДА ОЦЕЛЕЕ.....	264
КОВАЧЕВО – ЕДНО ОТ НАЙ-СТАРИТЕ СЕЛА В ЕВРОПА, ТОВА НА КОВАЧИТЕ.....	270
ЧЕТИРИМА СВЕТИИ ПАЗЯТ ГОЛЕШОВО.....	275

ИНТЕРВЮТА

ОПЕРНАТА ПРИМА СТЕФКА ЕВСТАТИЕВА: „ПРОСТО ТАКА МЕ ВОДЕШЕ ВЯТЪРЪТ“.....	283
ЛИАНА АНТОНОВА – ПЪТ В АСТРОЛОГИЯТА, НУМЕРОЛОГИЯТА И СВЕТА НА МУЗИКАТА.....	294
СТОЯНКА БОНЕВА – ОТ КРАНИСТКА В ЗАВОД ДО ЗВЕЗДА ОТ „МИСТЕРИЯТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ГЛАСОВЕ“ И ТРИО „БЪЛГАРКА“.....	305

ПРЕДГОВОР

*В памет на майка ми Катерина
и баща ми Димитър*

В книгите ми често можете да срещнете необичайни житейски случки, срещи със змейове, влюбени до уши в някоя мома, самодиви край планински извори, предания за цар Самуил, Иван-Александър или който и да било български владетел, легенди за основателите на селищата, които в повечето случаи са били овчари, попаднали в красиво, закътано, с изобилие от вода и тучни пасбища място. Разказвам винаги и за местоположенията им във времето, променяни било заради проклятие, било заради връхлетяло ги зло: чума, кърджалийски нападения, безводие и какво ли още не! Подробното описание на историята на селата винаги е свързано с това на църквата и на местното школо, което в повечето случаи се е появило като килийно към нея. Пък и това са двете най-важни институции, които прадедите ни бързо са издигали, които са уважавали и чиито сгради са зидали с любов и всеобщ труд. Това са местата, край които се случва всичко най-важно в едно селище – празници, обичаи, сватби, кръщенета, сборове, общуване с Господ, образование на челядта. Така е било. Разбира се, понякога ми е било много трудно да науча годините на съзиждането, имената им, както и на майсторите, които са творили там. Е, често успявам, но в доста случаи – не, поради една или друга причина. От 50-те години на миналия век в страната ни изникват язовири, градени по повика на друго време, нова идеология и политическа система, наложила понякога и безпардонност, що се отнася до опазване на съграденото назад. В тази книга разказвам за село Ребревци, което е в община Елена, славеща се с многото населени места, включени в административните ѝ предели. Част от тях са потънали на дъното на язовир „Йовковци“, заличил без съмнение и историята им. В репортажа ми за село Лобош споменавам за друго такова съоръжение, „Пчелина“, присвоило си собствеността на някогашното село Пчелинци, което е там, в чашката на язовира. Варненското село Аспарухово пък е в близост до язовир „Цонево“,

който е погълнал в дълбините си огромната част от землището, в това число и църквата „Света Петка“. Не са си направили труда да я местят камък по камък, а са я оставили на дъното на водния гигант. После хората са си построили нова, която снимах, но все с усещането, че тя просто е копие на затрития оригинал. И че чутото и записано от мен е полъх от дълбините. Затова нарекох тази книга така – „Полъх от дълбините“ – на местните познания и спомени, на потъналата история, на чутото и записано от мен, на възпроизведеното тук, на понесените щети, на истината и фалша, на изчезналото и изчезващото, но и на съхраненото! Полъх от българската история!